

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 322/2022-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Jiřím Martausom, advokátska kancelária Ul. 1 mája 113/19, Liptovský Mikuláš, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3Tdo/71/2020 z 2. júna 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3Tdo/71/2020 z 2. júna 2021 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho základné právo nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3Tdo/71/2020 z 2. júna 2021 **zrušuje a vec vracia** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **589,54 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 31. augusta 2021 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 3Tdo/71/2020 z 2. júna

2021. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 322/2022-15 z 2. júna 2022 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) č. k. 28Tk/2/2015-499 zo 16. júna 2016 uznaný vinným zo spáchania obzvlášť závažného zločinu vraždy v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 Trestného zákona, § 145 ods. 1 a 2 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. h) Trestného zákona, zločinu nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami podľa § 294 ods. 2 Trestného zákona a prečinu nedovolaného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami podľa § 294 ods. 1 Trestného zákona, za ktoré mu bol uložený súhrnný trest odňatia slobody vo výmere 22 rokov, na výkon ktorého ho okresný súd zaradil do ústavu s maximálnym stupňom stráženia. Ďalšími výrokmi rozsudku okresný súd zrušil skoršie rozhodnutia o uložení predošlého trestu odňatia slobody sťažovateľovi, rozhodol o ochrannom dohľade nad ním, o náhrade škody a uložil mu trest prepadnutia veci.

4. Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) ako odvolací súd uznesením č. k. 3To/91/2016 573 z 2. marca 2017 odvolanie sťažovateľa proti rozsudku súdu prvého stupňa ako nedôvodné v zmysle § 319 Trestného poriadku zamietol.

5. Proti označenému rozhodnutiu krajského súdu podali sťažovateľ a jeho brat [REDAKOVANÉ] z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 písm. a), c), h), i) a g) Trestného poriadku dovolania, ktoré najvyšší súd uznesením č. k. 4Tdo/40/2018 z 19. marca 2019 podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol, pretože bolo zrejme, že neboli splnené uplatnené dôvody dovolania.

Opätovne sťažovateľ a jeho brat podali proti odvolaciemu rozhodnutiu z 2. marca 2017 dovolanie z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku dôvodiac, že odvolací súd rozhodol v nezákonnom zložení. Najvyšší súd obe dovolania (sťažovateľa aj jeho brata) napadnutým uznesením č. k. 3Tdo/71/2020 z 2. júna 2021 podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku ako nedôvodné zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti tvrdí, že členovia senátu 3To odvolacieho (krajského) súdu boli po podaní odvolania sťažovateľom menení dodatkami k rozvrhu práce krajského súdu bez splnenia podmienok na vykonanie takýchto zmien, ako aj to, že bod II.2.4. písm. b) príslušného rozvrhu práce krajského súdu v zneniach platných a účinných počas celého odvolacieho konania nerešpektoval náhodný výber sudcu, pretože zastupujúceho člena senátu určoval riadiaci predseda zastupujúceho senátu alebo predseda súdu.

7. Z prvej vety § 51 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) je podľa sťažovateľa evidentné, že nepostačuje pridelenie veci senátu len podľa rozvrhu práce, ale zároveň vždy musí ísť

aj o náhodný výber pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“). Nevyhnutnosť náhodného výberu zákonného sudcu aj v prípade zmeny členov senátu vyplýva z ďalších ustanovení zákona o súdoch, pričom v prípade zmien sudcov musí byť predvídateľné zmenené zloženie senátu, jasne určené pravidlá zmien a nemôže byť daná možnosť výberu z niekoľkých sudcov.

8. Sťažovateľ je presvedčený, že v jeho prípade okrem predsedu senátu odvolacieho súdu JUDr. Milana Repáňa ďalší dvaja sudcovia neboli určení náhodným výberom, ale boli vybraní predsedníčkou krajského súdu a predsedom senátu krajského súdu 2To (senát 2To bol zastupujúcim senátom senátu 3To).

9. Sťažovateľ vysvetlil, že po zániku funkcie sudcu pôvodného člena senátu 3To JUDr. Juraja Krupu bola stálou členkou tohto senátu sudkyňa JUDr. Mária Urbanová, namiesto ktorej však bol mesiac pred rozhodnutím odvolacieho súdu doplnený ako člen senátu Mgr. Miroslav Mazúch, a to dodatkom č. 2 predsedníčky krajského súdu k rozvrhu práce na rok 2017 z 31. januára 2017 účinnému od 1. februára 2017 (bod 9 dodatku č. 2). Sudkyňa JUDr. Mária Urbanová síce nakoniec ako členka senátu 2. marca 2017 rozhodovala o odvolaní sťažovateľa, ale nie ako stála členka senátu 3To, ale ako zastupujúca sudcu JUDr. Vladimíra Sučika, a podľa bod II.2.4. písm. b) rozvrhu práce krajského súdu nešlo o náhodný alebo vopred presne stanovený výber, ale bola vybraná z členov senátu 2To jeho predsedom alebo predsedníčkou krajského súdu.

10. Napriek tomu, že JUDr. Mária Urbanová, ktorá bola ešte mesiac pred rozhodovaním členkou senátu 3To, nakoniec vo veci rozhodovala, je podľa názoru sťažovateľa podstatný rozdiel, či rozhodovala ako členka senátu 3To alebo ako členka senátu 2To zastupujúca JUDr. Vladimíra Sučika, preto ak by rozhodovala ako členka senátu 3To, tak JUDr. Vladimíra Sučika by zastupoval iný sudca zastupujúceho senátu 2To.

11. Ani ďalší člen senátu 3To odvolacieho súdu Mgr. Miroslav Mazúch nebol, ako tvrdí sťažovateľ, určený náhodným výberom a podľa vopred známych pravidiel, ale za ďalšieho člena senátu bol určený mesiac pred rozhodnutím o odvolaní spomínaným dodatkom č. 2 k rozvrhu práce na rok 2017. Rozvrh práce krajského súdu na rok 2017 síce v bode II.2.5. pripúšťal možnosť vydania dodatku rozvrhu práce, ale už sa v ňom neuvádzal spôsob vykonania zmien. Preto nemožno podľa sťažovateľa konštatovať, že k zmenám došlo spôsobom a v zmysle pravidiel uvedených v rozvrhu práce, keď tento rozvrh spôsob a pravidlá vykonania zmien neuvádza.

12. Podľa názoru sťažovateľa bez ohľadu na skutočnosť, či senát, ktorý rozhodoval o jeho odvolaní, bol obsadený v zmysle rozvrhu práce súdu, nešlo o senát určený náhodným výberom a na základe vopred stanovených jasných a predvídateľných pravidiel. Sťažovateľ je preto presvedčený, že v jeho prípade došlo k porušeniu jeho základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny.

13. Najvyšší súd, ako uvádza sťažovateľ, sa zaoberal len tým, aké malo byť podľa aktuálne platného rozvrhu práce krajského súdu zloženie senátu odvolacieho súdu 3To v deň konania verejného zasadnutia o odvolaní sťažovateľa 2. marca 2017. Neriešil však otázku, ako bol tento senát kreovaný od času nápadu odvolania na odvolací súd až do momentu rozhodnutia o ňom. Teda, či všetky viacnásobné zmeny zloženia senátu 3To po doručení odvolania krajskému súdu boli

vykonané len výnimočne, za vopred stanovených pravidiel umožňujúcich predvídať túto zmenu, a či vždy išlo o náhodný výber. V tomto smere podľa názoru sťažovateľa je možné akceptovať len zmenu členov senátu 3To po odchode sudcu JUDr. Juraja Krupu do dôchodku a následne po pridelení členky senátu JUDr. Dany Wänkeovej na výkon funkcie sudkyne na najvyššom súde. Všetky ďalšie zmeny v zložení senátu 3To neboli podľa sťažovateľa nevyhnutné a neodkladné, teda vyvolané ich výnimočnou potrebou, neboli vykonané náhodným výberom a za vopred stanovených pravidiel, a to bez ohľadu na skutočnosť, že formálne boli vykonané v zmysle rozvrhu práce.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

14. Najvyšší súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti v podstate rozšíril argumentáciu uvedenú v odôvodnení napadnutého rozhodnutia a spresnil, že trestná vec sťažovateľa (predložená krajskému súdu 16. septembra 2016) bola na odvolacom súde pridelená náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov schválených ministerstvom senátu 3To. Z bodu 11.4. rozvrhu práce krajského súdu na rok 2016 s dodatkom č. 5 (účinné znenie od 15. septembra 2016) vyplýva, že senát 3To pracoval v tom čase v zložení sudcov JUDr. Juraj Krúpa, JUDr. Milan Repáň a JUDr. Vladimír Sučík.

15. Sudca JUDr. Juraj Krúpa bol na základe rozhodnutia prezidenta Slovenskej republiky z 8. septembra 2016 odvolaný z funkcie sudcu.

16. V čase rozhodovania v trestnej veci sťažovateľa (2. marca 2017) rozhodoval senát 3To krajského súdu podľa v tom čase účinného rozvrhu práce krajského súdu na rok 2017 s dodatkom č. 3 (účinné znenie od 1. marca 2017) v zložení sudcov JUDr. Vladimír Sučík, JUDr. Milan Repáň a Mgr. Miroslav Mazúch.

17. Sudca JUDr. Vladimír Sučík bol v čase od 20. februára 2017 do 6. marca 2017 práceneschopný a bolo ho potrebné nahradiť.

18. Ako náhradná členka do senátu 3To bola na základe ústneho rozhodnutia riadiaceho predsedu senátu 2To určená JUDr. Mária Urbanová. Vyplýva to z bodu 11.2.4 rozvrhu práce krajského súdu na rok 2017 s dodatkom č. 3, podľa ktorého bol zastupujúcim senátom senátu 3To krajského súdu v prvom rade senát 2To.

19. Najvyšší súd teda zotrval na názore, že senát odvolacieho senátu 2. marca 2017 v trestnej veci sťažovateľa vedenej krajským súdom pod sp. zn. 3To/91/2016 rozhodoval v zákonom zložení, senát bol kreovaný v súlade s platným a účinným rozvrhom práce v čase rozhodovania vo veci. Uvedená skutočnosť má oporu v obsahu spisu. Preto uznesením najvyššieho súdu č. k. 3Tdo/71/2020 z 2. júna 2021 nedošlo k porušeniu základných práv sťažovateľa.

III.2. Replika sťažovateľa:

20. Sťažovateľ vo svojej replike uviedol, že najvyšší súd sa opätovne vyhol posúdeniu a zodpovedaniu namietaných skutočností, ako bol odvolací senát krajského súdu kreovaný od času nápadu odvolania na odvolací súd až do momentu rozhodnutia o ňom. Teda, či všetky viacnásobné zmeny zloženia senátu 3To po doručení odvolania krajskému súdu boli vykonané len výnimočne, za vopred stanovených jasných pravidiel umožňujúcich predvídať túto zmenu, a či vždy išlo o náhodný výber. Nezodpovedal ani otázku, či rozvrh práce krajského súdu a jeho následné dodatky rešpektovali príslušné ustanovenia zákona o súdoch.

21. Ohľadne nevyhnutnosti zmien v zložení senátu počas odvolacieho konania najvyšší súd v písomnom vyjadrení podľa sťažovateľa odôvodnil len to, že jeden zo sudcov odvolacieho súdu JUDr. Juraj Krupa, ktorému bola vec pôvodne pridelená, vo veci ďalej konať nemohol z dôvodu jeho odchodu do dôchodku. Sťažovateľ však túto skutočnosť akceptoval už v dovolacom konaní.

22. Sťažovateľ preto uzavrel, že najvyšší súd žiadnou argumentáciou nespochybnil podstatu ústavnej sťažnosti a tým ani jej dôvodnosť.

IV.

K ústnemu pojednávaniu

23. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s predloženými písomnými dokumentmi dospel s prihliadnutím na predmet konania k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

24. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny uznesením najvyššieho súdu č. k. 3Tdo/71/2020 z 2. júna 2021, ku ktorému malo dôjsť tým, že najvyšší súd napadnutým uznesením neposkytol ochranu sťažovateľovmu právu na zákonného sudcu, keď akceptoval spôsob, akým bol kreovaný v trestnej veci sťažovateľa konajúci odvolací senát 3To krajského súdu.

25. Zásada zákonného sudcu predstavuje v právnom štáte jednu zo základných garancií nezávislého a nestranného rozhodovania súdu a sudcu. Táto zásada je ústavnou zárukou pre každého účastníka konania, že v jeho veci bude rozhodovať súd a sudcovia, ktorí sú na to povolani podľa vopred známych pravidiel, ktoré sú obsahom rozvrhov práce upravujúcich pridelovanie súdnych prípadov jednotlivým sudcom tak, aby bola zachovaná zásada pevného pridelovania súdnej agendy a aby bol vylúčený (pre rôzne dôvody a rozličné účely) výber súdov a sudcov „*ad hoc*“ (m. m. I. ÚS 239/04, IV. ÚS 257/07). Rozhodovanie veci zákonným sudcom (aj súdom) je tak základným predpokladom na naplnenie podmienok spravodlivého procesu (IV. ÚS 345/09, III. ÚS 212/2011).

26. Pojem zákonného sudcu je definovaný viacerými na seba nadväzujúcimi kritériami, ktoré súčasne tvoria navzájom prepojené garancie reálneho obsahu tohto základného práva.

27. Prvoradým účelom základného práva na zákonného sudcu vyplývajúceho z čl. 48 ods. 1 ústavy je zabrániť tomu, aby súd, ktorý má konkrétnu vec prerokovať a rozhodnúť, bol obsadený spôsobom, ktorý by sa dal označiť za svojvoľný alebo prinajmenšom za účelový. Toto základné právo je konkretizované v procesných kódexoch pre posudzovaný prípad v Trestnom poriadku a v predpisoch upravujúcich organizáciu súdnictva a postavenie sudcov.

28. K týmto kritériám treba priradiť v prvom rade vecnú, funkčnú a miestnu príslušnosť súdov. Potom nasleduje obsadenie súdu, ktoré je v procesných poriadkoch a v zákone o súdoch vymedzené od samosudcu až po rozmanité rozhodovacie útvary (senáty) zložené z troch a viacerých sudcov. Na to nadväzuje zásada pridelovania vecí jednotlivým sudcom alebo senátom v súlade s pravidlami obsiahnutými v rozvrhu práce a spôsobom, ktorý určuje zákon (IV. ÚS 116/2011, III. ÚS 62/2015).

29. Zo stabilnej judikatúry ústavného súdu je zrejmé, že za zákonného sudcu treba považovať sudcu, ktorý spĺňa zákonom určené predpoklady na výkon sudcovskej funkcie, bol natrvalo alebo dočasne pridelený na výkon funkcie k určitému súdu, jeho funkcia nezanikla a bol určený na prejednanie konkrétnej veci v súlade s rozvrhom práce súdu (III. ÚS 116/06).

30. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) týkajúcej sa práv zaručených čl. 6 ods. 1 dohovoru vyplýva, že zákonnosť súdu musí byť okrem iného založená na jeho zložení. Súd zriadený zákonom musí byť teda obsadený zákonným spôsobom (napr. rozsudok ESLP vo veci *Buscarini v. San Marino* zo 4. 5. 2000). V každom jednotlivom prípade musia byť aplikované jasné pravidlá a existovať jasné záruky, ktoré zaistia objektivitu a transparentnosť a vylúčia akýkoľvek náznak svojvôle pri pridelovaní jednotlivých vecí sudcom (napr. rozsudok *DMD Group, a. s., proti Slovensku* z 5. 10. 2010).

31. Z judikatúry ústavného súdu i ESLP teda možno vyvodiť, že súčasťou záruk spojených s právom na zákonného sudcu sú aj požiadavka transparentnosti a predvídateľnosti pridelenia veci zákonnému sudcovi, t. j. pridelovania súdnej agendy, ktoré musí byť regulované priamo v rozvrhu práce (formálny aspekt), ako aj požiadavka stability súdu zabraňujúca svojvoľnému odňatiu veci zákonnému sudcovi po tom, ako mu bola pridelená, obe tieto požiadavky musia byť reálne, transparentné, určené vopred a musia obsahovať záruky proti ich zneužitiu (materiálny aspekt), aby mohlo dôjsť k naplneniu práva na zákonného sudcu.

32. Záruka súvisiaca so spôsobom určenia zákonného sudcu sa prejavuje reguláciou prijatou v § 51 ods. 1 zákona o súdoch, podľa ktorého sa veci určené podľa predmetu konania v súlade s rozvrhom práce pridelujú jednotlivým senátom alebo samosudcom náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených ministerstvom tak, aby bola vylúčená možnosť ovplyvňovania pridelenia vecí, ak tento zákon neurčuje inak. Súdny úradníkom sa pridelujú veci podľa rozvrhu práce tak, aby sa zabezpečilo ich rovnomerné zaťaženie a riadny chod súdu. Podľa § 51 ods. 2 zákona o súdoch je podmienka náhodného výberu podľa odseku 1 splnená aj vtedy, ak sa má vec prideliť jednému z aspoň dvoch senátov, samosudcov alebo súdnych úradníkov.

33. Rozvrh práce vydáva predseda súdu pre účely zabezpečenia riadenia súdu v oblasti výkonu súdnictva [§ 49 písm. a) zákona o súdoch] a definovaný je v § 50 ods. 1 ako akt riadenia predsedu

súdu, ktorým sa riadi organizácia práce súdu pri zabezpečovaní výkonu súdnictva na príslušný kalendárny rok. Obsah rozvrhu práce je určený v § 50 ods. 2 zákona o súdoch a podzákonných normách (vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 118/2005 Z. z. o náležitostiach rozvrhu práce a inštrukcia Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 665/2005-53 o postupe súdov pri vykonávaní vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 118/2005 Z. z. o náležitostiach rozvrhu práce).

34. Požiadavka zákazu svojvoľného odňatia veci zákonnému sudcovi má svoje vyjadrenie v § 51 ods. 4 zákona o súdoch, podľa ktorého sa náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených ministerstvom podľa rozvrhu práce alebo jeho zmeny prerozdeľujú už pridelené veci aj v prípade dlhodobej šesť týždňov presahujúcej neprítomnosti zákonného sudcu, ktorému bola vec pridelená [písm. a)], zmeny v obsadení súdu sudcami, a to vrátane zmeny v dôsledku dočasného pridelenia sudcu; pri zmene v zložení senátu sa vec ponecháva v pôvodnom senáte alebo sa prerozdelí do iného senátu, kde sa zaraďuje sudca spravodajca tak, aby prerozdelenie veci bola zabezpečená rovnomerná zaťaženosť senátov na súde [písm. b) a c)] výraznej nerovnomernosti zaťaženosť sudcov [písm. c)] a ak bol zákonný sudca, ktorému bola vec pridelená, z konania a rozhodovania vo veci vylúčený [písm. d)].

35. Sťažovateľ v dovolaní z 24. apríla 2020 podanom z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku namietal iba tú skutočnosť, že v krajský súd vo veci jeho odvolania rozhodol v senáte zloženom z JUDr. Milana Repáňa, JUDr. Márie Urbanovej a Mgr. Miroslava Mazúcha, avšak podľa vtedy platného a účinného rozvrhu práce mal byť členom senátu 3To JUDr. Vladimír Sučík. Až vo svojom stanovisku zo 16. apríla 2021, ktoré podal dovolaciemu súdu ako reakciu na vyjadrenie príslušného prokurátora Krajskej prokuratúry v Žiline k podanému dovolaniu, sťažovateľ upresnil dovoláciu argumentáciu v tom zmysle, že ak došlo k zastupovaniu v sudcu v senáte 3To v zmysle rozvrhu práce krajského súdu, tak podľa jeho názoru ustanovenie časti II.2.4 písm. b) tohto rozvrhu práce „*v zneniach platných a účinných počas celého odvolacieho konania odporuje spôsobu pridelenia vecí stanovených zákonom o súdoch. Podľa tohto ustanovenia totiž zastupujúci sudca nebude určený náhodným výberom, prípadne vopred stanoveným jasným pravidlom, z ktorého bude zrejmé, ktorý konkrétny sudca zastupuje konkrétneho sudcu, ale má ho určiť riadiaci predseda senátu alebo predseda súdu. Zastupujúceho sudcu však nemá určovať iný sudca ani predseda súdu, ale má byť určený rozvrhom práce.*“.

36. Sťažovateľ v podaní zo 16. apríla 2021 ďalej uviedol, že pokiaľ bol v predmetnej veci členom odvolacieho senátu aj sudca Mgr. Miroslav Mazúch, ktorý bol na krajský súd dočasne pridelený na výkon funkcie sudcu len od 1. februára 2017, tak nešlo o zastupujúceho sudcu. Tento bol do senátu 3To určený dodatkom č. 2 k rozvrhu práce na rok 2017 z 31. januára 2017, „*teda tiež iným spôsobom, než náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených ministerstvom, a to len jeden mesiac pred rozhodnutím odvolacieho súdu*“.

37. Oboznámiac sa s dovolaním sťažovateľa z 24. apríla 2020 a jeho podaním zo 16. apríla 2021, ústavný súd v prvom rade konštatuje, že sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uplatnil argumentáciu, ktorú však v konaní pred všeobecným – najvyšším súdom neuplatnil a na ktorú teda dovolací súd zákonite nemohol reagovať. Išlo o tvrdenie sťažovateľa, že dodatky k rozvrhom práce krajského

súdu boli prijaté bez splnenia podmienok na vykonanie v nich uvedených zmien a že niektoré zmeny v zložení senátu 3To krajského súdu neboli nevyhnutné a neodkladné.

38. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej z princípu subsidiarity (zakotvenej v čl. 127 ods. 1 *in fine* ústavy) limitujúceho vzťah ústavného súdu ku všeobecným súdom okrem iného vyplýva, že v prípade konania pred všeobecnými súdmi musí sťažovateľ ochranu svojich základných práv a slobôd vrátane argumentácie s tým spojenej uplatniť najskôr v tomto konaní a až následne v konaní pred ústavným súdom. Pokiaľ sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní v konaní pred ústavným súdom argumentáciu, ktorú mohol predniesť, avšak nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc (III. ÚS 90/03, III. ÚS 135/03, III. ÚS 201/04, IV. ÚS 266/08, III. ÚS 709/2014).

39. Následky záveru uvedenej judikatúry sa prejavujú v tom, že v aktuálnej veci ústavný súd vykonal prieskum napadnutého rozhodnutia iba v tom zmysle, či sa dovolací súd s argumentáciou sťažovateľa uplatnenou v dovolaní vysporiadal ústavne konformným spôsobom.

40. Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia na sťažovateľom prednesené námietky uviedol, že bod II.4. rozvrhu práce krajského súdu na rok 2016 v znení dodatku č. 5 (znenie účinné od 15. septembra 2016) určoval zloženie senátu 3To v čase nápadu veci sťažovateľa krajskému súdu 16. septembra 2016 zo sudcov JUDr. Juraja Krúpu, JUDr. Milana Repáňa a JUDr. Vladimíra Sučika. V čase rozhodovania o riadnom opravnom prostriedku sťažovateľa (t. j. 2. marca 2017) podľa v tom čase účinného rozvrhu práce krajského súdu na rok 2017 senát 3To pozostával zo sudcov JUDr. Vladimíra Sučika, JUDr. Milana Repáňa a Mgr. Miroslava Mazúcha.

41. Keďže o odvolaní sťažovateľa rozhodol senát 3To krajského súdu v zložení: predseda senátu JUDr. Milan Repáň a členovia senátu JUDr. Mária Urbanová a Mgr. Miloslav Mazúch, najvyšší súd v rámci dovolacieho konania vyzval dovolací súd, aby doložil podklady, z ktorých vyplýva, akým spôsobom bol senát 3To v deň rozhodovania o odvolaní sťažovateľa kreovaný, keďže táto skutočnosť priamo zo spisu nebola jasná a preskúmateľná.

42. JUDr. Vladimír Sučík ako predseda senátu 3To krajského súdu v reakcii na výzvu najvyššieho súdu objasnil, že dôvodom jeho neprítomnosti v senáte 3To v čase rozhodovania vo veci sťažovateľa bola jeho dočasná práceneschopnosť, preto ho bolo potrebné nahradiť a ako náhradná členka do senátu 3To bola v súlade so znením bodu II.2.4. rozvrhu práce krajského súdu na rok 2017 v znení dodatku č. 3 (Určenie spôsobu zastupovania) na základe ústneho rozhodnutia riadiaceho predsedu senátu 2To určená JUDr. Mária Urbanová. Podľa označeného článku rozvrhu práce bol zastupujúcim senátom senátu 3To krajského súdu v prvom rade senát 2To a v druhom rade senát 1To.

43. Vzhľadom na uvedené najvyšší súd skonštatoval, že senát dovolacieho súdu 2. marca 2017 v trestnej veci pod sp. zn. 3To/91/2016 rozhodoval v zákonnom zložení.

44. Z napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu vyplýva, že dôvodom zmeny člena zákonného senátu bola práceneschopnosť JUDr. Vladimíra Sučika. Ústavný súd konštatuje, že je ústavne v poriadku, ak sa zmena v osobe zákonného sudcu realizuje v záujme čím skoršieho právoplatného skončenia veci (pozri III. ÚS 593/2021). K zmene v osobe zákonného sudcu ústavný súd už v rámci svojej judikatúry vyslovil, že takáto zmena po pridelení veci nie je vylúčená, no musí sa udiť

jedine v súlade so zákonom ustanovenými podmienkami a pri dodržaní zákonom ustanoveného postupu (pozri I. ÚS 448/2016).

45. Počiatočné (prvotné) pridelenie veci sťažovateľa senátu krajského súdu 3To ako také sťažovateľ nespochybňuje. Dôvodom jeho nespokojnosti sú personálne zmeny, ktoré v zložení tohto senátu nastali až následne a ktoré podľa jeho presvedčenia mali byť vykonané – realizované cestou náhodného určenia jednotlivých zastupujúcich sudcov pomocou technických a programových prostriedkov.

46. Podľa názoru ústavného súdu uvedené presvedčenie sťažovateľa nemá oporu v príslušnej právnej úprave. V tomto prípade bola vec zákonnému senátu pridelená v súlade s § 51 ods. 1 zákona o súdoch (senátu 3To), ktorý o tejto veci konal po celý čas trvania konania a v konečnom dôsledku o nej aj rozhodol. Nedochovalo teda k zmene zákonného senátu ako takého (teda prerozdeleniu veci podľa § 51 ods. 4 zákona o súdoch), ale vzhľadom na vývoj objektívnej personálnej situácie týkajúcej sa tohto senátu (pritom nešlo ani o vylúčenie zákonného sudcu) bolo nevyhnutné pristúpiť k zmenám jeho obsadenia, pre ktoré však právna úprava použitie technických a programových prostriedkov na náhodný výber zastupujúceho sudcu bezpodmienečne nevyžaduje [opäť pozri § 51 ods. 4 písm. b) za bodkočiarkou zákona o súdoch]. Na tieto prípady má myslieť a aj v danej veci myslel vo svojich ustanoveniach priamo rozvrh práce odvolacieho súdu.

47. Pokiaľ teda najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí akceptoval určenie konkrétneho zastupujúceho člena v senáte 3To bez toho, aby k tomu došlo použitím technických a programových prostriedkov, nemožno v tomto smere konštatovať porušenie základného práva sťažovateľa na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny v spojení s čl. 46 ods. 1 ústavy dotknutým rozhodnutím najvyššieho súdu.

48. V súvislosti so zmenou obsadenia konajúceho senátu krajského súdu však sťažovateľ v dovolaní namietal aj ďalšiu skutočnosť, a tou bolo, že sudkyňa JUDr. Mária Urbanová bola ako zastupujúca sudkyňa zo senátu 2To určená do senátu 3To ústnym rozhodnutím riadiaceho predsedu zastupujúceho senátu 2To. V takomto spôsobe určenia zastupujúceho sudcu v senáte sťažovateľ rovnako nachádza nesúlad s jemu garantovaným základným právom na zákonného sudcu.

49. Z ustanovení príslušného rozvrhu práce krajského súdu, ako aj z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu jednoznačne vyplýva, že v danej veci bolo zloženie senátu 3To, ktorý vo veci odvolania sťažovateľa rozhodol, nepochybne určené v súlade so znením relevantného rozvrhu práce. K tomu však ústavný súd pripomína, že k porušeniu práva na zákonného sudcu dôjde, ak bude určený buď v rozpore s rozvrhom práce alebo síce v súlade s ním, ale na základe takého jeho ustanovenia (pravidla), ktoré odporuje zákonu (I. ÚS 581/2017, II. ÚS 16/2011, III. ÚS 91/2018).

50. Na námietku sťažovateľa o nesprávnosti uplatneného postupu určenia zastupujúceho člena odvolacieho senátu, ktorú v dovolacom konaní výslovne predniesol vo svojom stanovisku zo 16. apríla 2021, v napadnutom rozhodnutí absentuje akákoľvek reakcia najvyššieho súdu.

51. Touto otázkou, ktorú sťažovateľ v dovolacom konaní uplatnil, sa pritom ústavný súd v minulosti už zaoberal v náleze č. k. III. ÚS 287/2020 z 28. januára 2021, v ktorom ju, opierajúc sa o judikatúru ESLP, judikatúru Ústavného súdu Českej republiky a Najvyššieho správneho súdu

Českej republiky, ako aj o relevantné komentáre právnej vedy, v podstate vyhodnotil tak, že určenie zastupujúceho sudcu ako člena zastupujúceho senátu do zastupovaného senátu za jeho absentujúceho sudcu tým spôsobom, že ho určí riadiaci predseda zastupujúceho senátu, nespĺňa požiadavku náhodilosti, predvídavosti a transparentnosti rozvrhu práce v súvislosti s pridelovaním vecí a určením sudcov, ktorí vo veci rozhodnú.

52. Zo spomenutého označeného rozhodnutia ústavného súdu vyplýva, že v záujme zachovania práva na zákonného sudcu je potrebné pridelovať súdnu agendu na základe vopred určených pravidiel, ktoré by mal pevne stanovovať rozvrh práce daného súdu, pritom je dôležité presné stanovenie toho, ktorí sudcovia a prísediaci budú pôsobiť v konkrétnych súdnych oddeleniach, a to vrátane ich zastupovania. Napr. za problematiku Najvyšší správny súd Českej republiky (rozhodnutie sp. zn. 1 Afs 21/2011 z 31. mája 2011) vyhodnotil skutočnosť, že rozvrh práce síce upravoval to, z ktorého oddelenia má byť zastupujúci sudca v prípade absencie niektorého z členov zastupovaného senátu, nebolo však možné z neho nijako vyčítať, o ktorého konkrétneho sudcu zo zastupujúceho senátu má ísť.

53. Jedným z princípov, na ktorom musí byť rozvrh práce všeobecného súdu postavený, je náhodilosť pridelovania vecí. Tá má zaručiť, že veci nebudú pridelované na základe svojvôle alebo ľubovôle súdneho funkcionára. Pokiaľ platí, že žalobca si nemôže vyberať „svojho sudcu“, nemal by mu ho „*ad hoc*“ vyberať ani súdny funkcionár. Tento princíp je veľmi dôraznou ochranou nezávislosti sudcu ústavnoprávnej relevancie.

54. Ďalšími atribútmi rozvrhu práce sú predvídateľnosť a transparentnosť pridelovania vecí, ktorá zmierňuje riziko že súdy, súdni funkcionári alebo sudcovia samotní budú čo i len podozrievaní z účelovej manipulácie so zložením rozhodujúceho telesa. To sa v prípade jasnej a vopred stanovenej schémy zastupovania sudcov eliminuje na minimum. Transparentnosť umožňuje nielen kontrolu účastníkom konania, ale kontrolu verejnú. To v konečnom dôsledku posilňuje nezávislosť sudcov a dôveru v justíciu ako takú.

55. Z nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 287/2020 z 28. januára 2021 tiež vyplýva, že nie je ústavnoprávne akceptovateľné, ak súd v rozvrhu práce nevymedzí konkrétnych sudcov, ktorí majú vo veci rozhodovať vrátane algoritmu ich výberu. Nestačí len určitým spôsobom vymedziť penzum sudcov, ktorí by vec mohli rozhodovať, s dodatkom, že ide o zoznam „zákonných sudcov“. Rovnako nie je ústavnoprávne akceptovateľné, keď je obsadenie senátu prenechané na rozhodnutí súdneho funkcionára, ktoré sa deje za „zatvorenými dverami“. Uvedené neposilňuje dôveru verejnosti v justíciu a vyvoláva len otázky.

56. V aktuálnej veci (ako to už bolo uvedené) bola sudkyňa senátu 2To JUDr. Mária Urbanová ako zastupujúca sudkyňa určená do senátu 3To nesporne ústnym rozhodnutím riadiaceho predsedu senátu 2To, a to síce v súlade so znením rozvrhu práce platného a účinného v čase rozhodovania vo veci (o odvolaní), ale za súčasnej absencie nevyhnutného popisu algoritmu, na základe ktorého riadiaci predseda určil práve túto konkrétnu sudkyňu. Aplikujúc závery nálezu ústavného súdu z 28. januára 2021, ústavný súd konštatuje, že v tomto prípade evidentne mohla vzniknúť pochybnosť, či rozvrh práce krajského súdu je v danom smere v súlade s požiadavkami, ktoré na neho kladie ústava a medzinárodné dokumenty, ktorými je Slovenská republika viazaná.

57. V týchto súvislostiach ústavný súd uzatvára, že sťažovateľom v dovolaní uplatnená námietka sa preto nejavila ako nepodstatná, ale práve ako relevantná a za takejto situácie bolo namieste, aby sa najvyšší súd v dovolacom konaní sťažovateľom predostretou pochybnosťou v súvislosti s určením zastupujúceho (zastupujúcej) člena (člensky) senátu konajúceho o jeho riadnom opravnom prostriedku riadne zaoberal a zaujal k nej jasné stanovisko, prezentujúc ho v odôvodnení svojho rozhodnutia.

58. Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre neustále pripomína, že jedným z kľúčových princípov spravodlivého súdneho konania, ako ho garantuje čl. 46 ods. 1 ústavy, je aj právo na náležité súdne odôvodnenie rozhodnutia. Jeho obsahom je právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti („*fairness*“) pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05, III. ÚS 34/07). Potreba náležite odôvodniť súdne rozhodnutie je daná tiež vo verejnom záujme, pretože je jednou zo záruk, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, neprehľadný a že rozhodovanie súdu je kontrolovateľné verejnosťou (IV. ÚS 296/09).

59. Arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislosti ich právnych argumentov a skutkových okolností prejednávaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov, a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03).

60. Preskúmaním napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu ústavný súd dospel k názoru, že sťažovateľ sa z odôvodnenia uznesenia dovolacieho súdu dostatočne jasne a zreteľne nedozvedel, či spôsob určenia zastupujúceho sudcu (sudkyne) bol v súlade s požiadavkami kladenými ústavou na určenie zákonného sudcu, keďže v argumentácii najvyššieho súdu k tejto otázke absentuje adekvátne odôvodnenie.

61. Ústavný súd tak po zohľadnení okolností predmetnej veci dospel k záveru, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľa bez toho, aby sa najvyšší súd riadne zaoberal sťažovateľom uplatnenou relevantnou argumentáciou, bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy a v tejto súvislosti aj základné právo na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

62. V súvislosti s návrhom sťažovateľa na zrušenie napadnutého uznesenia a vrátenie veci najvyššiemu súdu ústavný súd dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu vyhovel (výrok 2). Najvyšší súd je v ďalšom konaní vo veci podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.

VI. Trovy konania

63. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd uložil najvyššiemu súdu, aby sťažovateľovi nahradil trovy konania v celkovej sume 589,54 eur.

63.1 Vychádzajúc zo znenia odseku 3 tohto zákonného ustanovenia, rozhodnutie o trovách je zásadne na úvahe ústavného súdu (ústavný súd môže), pričom ústavný súd vychádza vo svojej praxi zo zásady úspechu. Preto v prípade úspechu účastníka (navrhovateľa v konaní) rozhoduje o povinnosti neúspešného účastníka, aby tomuto nahradil trovy. Keďže ústavný súd návrhu (ústavnej sťažnosti) vyhovel, čo sa týka vyslovenia porušenia základných práv a slobôd navrhovateľa (sťažovateľa), zrušil napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu a vec vrátil na ďalšie konanie, priznal mu aj právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom napriek tomu, že v ústavnej sťažnosti si sťažovateľ neuplatnil nárok na náhradu trov konania. Súdu v zásade nie je potrebné osobitne preukazovať výdavky, ktorých vynaloženie priamo upravuje osobitný právny predpis, napr. tarifná odmena a náhrady advokáta sťažovateľa. Keďže v konaní pred ústavným súdom je nevyhnutné (povinné) zastúpenie advokátom, ústavný súd v posudzovanej veci považoval za preukázané vykonanie dvoch právnych úkonov advokátom, a to prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie samotnej ústavnej sťažnosti.

64. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3]. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur, a základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je 193,83 eur a hodnota režijného paušálu je 11,63 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu) a jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 (stanovisko k vyjadreniu najvyššieho súdu k ústavnej sťažnosti), čo predstavuje spolu sumu 589,54 eur.

65. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. augusta 2022

Miloš Maďar
predseda senátu